

Економіка підприємства

Шифр та назва спеціальності

G11 – Машинобудування

Спеціалізація

G11.03 – Технологічні машини та обладнання

Освітня програма

Машини і обладнання для технологічних процесів

Рівень освіти

Перший (бакалаврський)

Семестр

7

Інститут

ІНІ економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу (БЕМ)

Кафедра

Економіка бізнесу і міжнародні економічні відносини (202)

Тип дисципліни

Обов'язкова, спеціальна (фахова),

Форма навчання

Денна

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Линник Олена Іванівна

olena.lynnyk@khpі.edu.ua

Кандидат економічних наук, доцент, доцентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин (НТУ «ХПІ»).

Авторка понад 150 наукових і навчально-методичних публікацій.

Провідна лекторка з курсів: «Економіка підприємства», «Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами», "Ціноутворення".

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна "Економіка підприємства" охоплює всі аспекти діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. Під час його вивчення студенти дізнаються, як машинобудівні підприємства формують та використовують свій ресурсний та виробничий потенціал, забезпечують реалізацію продукції, впроваджують заходи щодо підвищення ефективності діяльності.

Мета та цілі дисципліни

Мета вивчення дисципліни – придбання здобувачами спеціальності G11 – "Машинобудування" спеціалізації G11.03 – "Технологічні машини та обладнання" освітньої програми "Машини і обладнання для технологічних процесів" теоретичних, практичних знань з економіки підприємства та навичок економічного мислення, що мають сприяти розв'язанню конкретних інженерних завдань та є необхідними для практичної діяльності.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – екзамен..

Компетентності

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК6. Здатність оцінювати техніко-економічну ефективність типових систем та їхніх складників на основі застосування аналітичних методів, аналізу аналогів та використання доступних даних.

ФК9. Здатність здійснювати комерційну та економічну діяльність у сфері галузевого машинобудування.

ФК10. Здатність розробляти плани і проекти у сфері галузевого машинобудування за невизначених умов, спрямовані на досягнення мети з урахуванням наявних обмежень, розв'язувати складні задачі і практичні проблеми підвищення якості продукції та її контролювання.

ФК12. Здатність обирати раціональні підходи і технічні засоби до розробки технічних об'єктів та систем транспортно-технологічних машин та обладнання, створювати конкурентоспроможні технічні об'єкти, застосовувати критерії для оцінки їх функціональної, експлуатаційної, енергетичної та загальної ефективності

Результати навчання

РН5. Аналізувати інженерні об'єкти, процеси та методи.

РН6. Відшуковувати потрібну наукову і технічну інформацію в доступних джерелах, зокрема, іноземною мовою, аналізувати і оцінювати її.

РН9. Обирати і застосовувати потрібне обладнання, інструменти та методи.

РН10. Розуміти проблеми охорони праці та правові аспекти інженерної діяльності у галузевому машинобудуванні, навички прогнозування соціальних й екологічних наслідків реалізації технічних завдань.

РН11. Вільно спілкуватися з інженерним співтовариством усно і письмово державною та іноземною мовам.

РН13. Розуміти структури і служб підприємств галузевого машинобудування.

РН16. Розробляти раціональні конструктивні рішення механічних систем, машин, механізмів та їх елементів і агрегатів, відповідно до заданих характеристик транспортно-технологічних машин та обладнання при вирішенні практичних задач.

РН17. Забезпечувати здоровий спосіб життя, безпечні умови виконання робіт, дотримання прав і свобод людини, розуміти основи комерційної та економічної діяльності підприємств.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Дисципліна базується на навчальних дисциплінах: "Взаємозамінність, стандартизація та технічні вимірювання", "Технологія конструкційних матеріалів та матеріалознавство", "Технологічні основи машинобудування", "Виробництво, експлуатація та підтримка життєвого циклу обладнання".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

При викладанні дисципліни застосовуються такі методи навчання:

- репродуктивний;
- проблемного викладання;
- евристичний (частково-пошуковий);
- дослідницький.

Проведення лекційних занять передбачено з використанням традиційних форм (вступної, тематичної, оглядової). В процесі викладання використовуються: лекція-бесіда, яка передбачає «діалог з аудиторією»; лекція-візуалізація, яка передбачає використання демонстраційного матеріалу, форми наочності, які не лише доповнюють словесну інформацію, а й самі виступають носіями змістовної інформації; лекція-дискусія, яка передбачає обмін думками та поглядами учасників з приводу певної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають

формувати погляди і переконання. Практичні заняття передбачають інтерактивний підхід до їх проведення.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Види та характеристика суб'єктів господарювання в Україні Поняття та класифікація суб'єктів господарювання в Україні залежно від балансової вартості активів, розміру чистого доходу та кількості працівників. Види підприємств в залежності від форм власності та способу формування статутного капіталу. Види господарських товариств, їх переваги та недоліки. Типи акціонерних товариств.	2
Тема 2. Ресурси машинобудівного підприємства. Основні засоби промислових підприємств: структура, розрахунок вартісних видів оцінки, амортизації, показників використання Сутність і класифікація основних засобів, показники використання, екстенсивний і інтенсивний шляхи поліпшення використання. Знос та амортизація основних засобів. Поняття оренди та лізингу.	2
Тема 3. Оборотні засоби підприємства. Розрахунок і аналіз показників використання оборотних засобів машинобудівного підприємства Характеристика оборотних засобів, їх склад і структура. Кругообіг та показники ефективності використання оборотних засобів. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних засобів.	2
Тема 4. Трудові ресурси машинобудівного підприємства, продуктивність праці, заробітна плата Класифікація персоналу підприємства. Розрахунок планової чисельності основних робітників. Поняття, показники і розрахунок продуктивності праці. Види та форми оплати праці. Оподаткування фонду оплати праці. Обов'язкові утримання із заробітної плати працівників підприємства.	2
Тема 5. Собівартість продукції промислових підприємств Класифікація витрат. Розрахунок собівартості за калькуляційними статтями витрат. Розрахунок ціни виробу.	2
Тема 6. Прибуток. Оподаткування прибутку підприємств. Системи оподаткування в Україні. Рентабельність Види і розрахунок прибутку підприємства. Ознайомлення із системами оподаткування прибутку (доходу), основами загальної і спрощеної системи оподаткування, режимом Дія. City. Показники рентабельності.	2
Тема 7. CVP – аналіз. Визначення точки беззбитковості роботи машинобудівного підприємства Аналіз складу змінних та постійних витрат в собівартості, розрахунок точки беззбитковості.	2
Тема 8. Економічна ефективність інвестицій в промислові підприємства. Розрахунок показників загальної та порівняльної ефективності інвестицій та інновацій Економічна сутність понять "капітальні вкладення" та "інвестиції". Розрахунок порівняльної економічної ефективності (впровадження нового технологічного процесу). Оцінка ефективності інвестиційних проектів.	2
Загальна кількість годин	16

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти a
Тема 1. Основні засоби машинобудівного підприємства Розрахунок показників використання основних засобів, амортизації.	2	1,0
Тема 2. Оборотні засоби машинобудівного підприємства Розрахунок показників використання оборотних засобів підприємства.	2	1,0
Тема 3. Розрахунок чисельності робітників машинобудівного підприємства, продуктивності праці Показники продуктивності праці, розрахунок.	2	0,5
Тема 4. Системи оплати праці. Податки на заробітну плату Розрахунок заробітної плати робітників за різними системами оплати праці. Розрахунок утримань із зарплати, нарахувань на фонд оплати праці.	2	1,0
Тема 5. Складання калькуляції собівартості одиниці продукції. Розподіл непрямих витрат на одиницю продукції Задачі на розрахунок витрат і собівартості.	2	1,0
Тема 6. Розрахунок рентабельності. Розрахунок точки безбитковості Розгляд розрахунків показників рентабельності, побудова графіка безбитковості.	2	0,5
Тема 7. Модульна контрольна робота	2	1,0
Тема 8. Розрахунок показників загальної та порівняльної ефективності інвестицій Задачі на розрахунок ефективності капітальних вкладень в технологічні процеси виготовлення деталей, ефективності інвестиційних проектів.	2	1,0
Загальна кількість годин	16	$\sum_{i=1}^n a_i = 7$

Лабораторні заняття

Лабораторні заняття в рамках дисципліни не передбачені.

Контрольні роботи

Комплексний тест за темами дисципліни

Вагові коефіцієнти b

Теми: Собівартість, Заробітна плата, Системи оподаткування

1,0

Загальна кількість годин

$\sum_{i=1}^n b_i = 1$

Самостійна робота

Студентам рекомендуються додаткові матеріали для самостійного вивчення та аналізу тем і питань, які не розглядаються на заняттях. Самостійна робота включає також опрацювання лекційного матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуального розрахункового завдання на задану тему з пошуком джерел необхідної інформації і обґрунтуванням зроблених висновків.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Класифікація та переоцінка основних засобів машинобудівного підприємства Основні засоби. Інші необоротні матеріальні активи. Класифікація в Податковому кодексі України і в П(С)БУ 7.	5
Тема 2. Оцінка запасів при їх надходженні та при їх вибутті Визначення первісної вартості запасів. Методи оцінки запасів при їх вибутті.	5
Тема 3. Виробничі витрати машинобудівного підприємства Структура виробничої собівартості продукції.	3
Тема 4. Прибуток як об'єкт оподаткування та як результат фінансово-господарської діяльності машинобудівного підприємства Формування фактично отриманого підприємством прибутку у результаті фінансово-господарської діяльності.	5
Тема 5. Соціальна економіка Соціальні стандарти та нормативи. Система соціального захисту населення.	5
Тема 6. Державне регулювання економіки Бюджетне регулювання економіки. Податкове регулювання економіки.	5
Загальна кількість годин	28

Тематика індивідуальних завдань

Розрахункове завдання складається з теоретичного питання та задачі. Обсяг теоретичної частини: 7–10 сторінок. Завдання виконується протягом навчальних тижнів і подається на перевірку напередодні екзамену.

Теми теоретичної частини

Варіант 1. Основні засоби підприємства. Класифікація, показники використання, екстенсивний і інтенсивний шляхи поліпшення використання. Знос і амортизація. Поняття «оренда», «лізинг».

Варіант 2. Оборотні кошти підприємства. Види, показники використання. Шляхи скорочення тривалості обігу. Поняття «факторинг».

Варіант 3. Прибуток і рентабельність. Що таке прибуток підприємства. Види прибутку. Розкрити зміст понять «норма прибутку» і «маса прибутку». Обґрунтувати їх роль в поліпшенні економічного стану підприємства. Рентабельність.

Варіант 4. Сучасна система оподаткування в Україні. Податок на прибуток підприємства. Податок на додану вартість. Інші податки. Спрощена система оподаткування суб'єктів господарювання в Україні.

Варіант 5. Собівартість продукції. Види собівартості. Прямі і непрямі витрати в собівартості. Змінні і постійні витрати в собівартості. Прості і комплексні витрати в собівартості. Склад калькуляційних статей. Розрахунок ціни на виріб.

Варіант 6. Собівартість продукції. Розрахунок елементів собівартості. Витрати на матеріал. Заробітна плата основних виробничих робітників. Розподіл загальновиробничих витрат на одиницю продукції. Адміністративні витрати, порядок їх розподілу на одиницю продукції.

Варіант 7. CVP - аналіз. Поняття собівартості. Укрупнені методи розрахунку собівартості. Змінні і постійні витрати в собівартості, їх склад і використання в CVP - аналізі. Розрахунок точки беззбитковості. Побудова графіка беззбитковості.

Варіант 8. Трудові ресурси підприємства. Види трудових ресурсів підприємства. Види заробітної плати. Складові фонду оплати праці. Оподаткування фонду оплати праці підприємства.

Варіант 9. Заробітна плата. Тарифна система, тарифні сітки. Системи оплати праці. Особливості відрядної системи оплати праці. Особливості погодинної системи оплати праці. Податки, що утримуються з заробітної плати.

Варіант 10. Ефективність капіталовкладень. Види капітальних вкладень. Показники порівняльної ефективності і вибір ефективного технологічного процесу. Розрахунок технологічної собівартості деталі. Аналіз інвестиційних проектів.

Загальна кількість годин

30

Неформальна освіта

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література:

1. Господарський кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144 (у редакції від 15.11.2026 р.)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Податковий кодекс України.– Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112 (у редакції станом на 01.01.2026 р.)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Економіка підприємства [Електронний ресурс] : текст лекцій для студентів усіх форм навчання за спец. 131, 133, 145, 274 / уклад. О. І. Линник ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – 53 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/84929>
4. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни "Економіка підприємства" [Електронний ресурс] : для студентів спец. 131, 133, 145, 274 / уклад. О. І. Линник ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – 36 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/84926>
5. Економіка підприємства: розрахункова робота [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Гречко А.В.– Електронні текстові дані. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 57 с.
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/45961/1/Ekonomika_RR.pdf

Додаткова література:

1. Gorovyi, D., Basova, Y., Lynnyk, O., Pavlenko, I., Trojanowska, J. (2024). Management of Information Resources at Industrial Companies. In: Ivanov, V., Trojanowska, J., Pavlenko, I., Rauch, E., Pitel', J. (eds) Advances in Design, Simulation and Manufacturing VII. DSMIE 2024. Lecture Notes in Mechanical Engineering. Springer, Cham, pp. 111-123
https://doi.org/10.1007/978-3-031-61797-3_10
2. Линник О. І. Сучасна вітчизняна та зарубіжна практика калькулювання собівартості продукції, обліку та управління виробничими витратами підприємства [Електронний ресурс] / О. І. Линник // Економіка і суспільство : електрон. фахове вид. – 2016. – Вип. 6. – С. 373-378. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/64.pdf,
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/26305>
3. Фесенко А. В., Євсюкова Ф. М., Сліпченко С. Є., Линник О. І. Підвищення ефективності фінішної механічної обробки // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Технології в машинобудуванні = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Techniques in a machine industry: зб. наук.пр. / Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. – № 1 (5) 2022. – С. 33–43. – ISSN 2079-004X, DOI: 10.20998/2079-004X.2022.1(5).05
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/57917>

4. Яковенко І.Е., Линник О.І., Пермяков О.А., Басова Є.В. Технологічні інновації як засіб забезпечення конкурентної переваги мікро, малих і середніх машинобудівних підприємств // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Технології в машинобудуванні = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Techniques in a machine industry: зб. наук. пр. / Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків : НТУ «ХПІ», 2024. № 2 (10) 2024. – С. 74–85. – ISSN 2079-004X, ISSN 2786-7587, DOI: [https://doi.org/10.20998/2079-004X.2024.2\(10\).08](https://doi.org/10.20998/2079-004X.2024.2(10).08)
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/85986>
5. Линник, О., & Кочетова, Т. (2023). РОЛЬ МІКРО-, МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У СТАНОВЛЕННІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки), (3), 52–56.
<https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.3.52>
<http://es.khpi.edu.ua/issue/view/16829>
6. Кожеурова К. О. Відкриті інновації та їх економічний вплив на розвиток бізнесу в умовах кризи / К. О. Кожеурова, О. І. Линник // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences): зб. наук. пр. – Харків: НТУ "ХПІ", 2025. – № 5. – С. 91-95.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/96875>
7. Романченко Н.В., Кожемякіна Т.В., Пічик К.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: НаУКМА, 2018. 304 с.
http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15771/Ekonomika_pidpriemstva_navchalnyi_posibnyk.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.
<https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/2018.pdf>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо відповідно до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (практичні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК із іспитом), k_4
0,2	0,3	0,3	0,2

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = P \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + Pk \cdot k_4,$$

де: P – середньозважена середня оцінка за поточний контроль,
 I – оцінка за виконання індивідуального завдання,
 K – середньозважена оцінка за контрольні роботи,
 Pk – оцінка за підсумковий контроль.

$$P = \frac{P_1 \cdot a_1 + P_2 \cdot a_2 + \dots + P_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i},$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за практичне заняття.

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1}{\sum_{i=1}^1 b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за контрольну роботу.

Поточні оцінки за кожну складову (П, К, І, ...) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

30.08.2025

Завідувач кафедри

Володимир КУЧИНСЬКИЙ

30.08.2025

Гарант ОП

Ірина ТИНЬЯНОВА